

Dobrý deň pán Kováč,

keďže pravidelne kupujem denník Pravda, potešil ma článok uverejnený dňa 19.7.2010 o posunkovej „reči“, ktorý sa postupne dostáva do povedomia verejnosti. Ale na druhej strane ma zarazili niektoré pasáže v článku, ktoré sú z lingvistického pohľadu, čo sa týka informácií o posunkovom jazyku, nepravdivé.

„Dnes ustálená podoba posunkového jazyka prakticky neexistuje, systém pozícií a pohybov si vytvárajú sami nepočujúci a tak sa môže aj v rámci Slovenska výrazne líšiť.“ – výrazne líšiť - s týmto názorom nesúhlasím. Na území Slovenska sú dialekty, ktoré sú zrozumiteľné pre každého Slováka, takisto platí pre slovenský posunkový jazyk, ktorý má svoje dialekty. Žeby sa výrazne líšili, to je nezmysel. Potom sa natíska otázka, tlmočníci v televíznych správach na Dvojke alebo na Jojke plus – pre koho tlmočia? Pre jednu skupinu nepočujúcich na vyhranenom území?

Nesprávne zadaný termín „*gesto*“ – gesto patrí do neverbálnej komunikácie. Nepočujúci pri svojej komunikácii používajú **posunky**, ktoré patria do verbálnej komunikácie. Posunok je najmenšia jednotka posunkového jazyka, ktorej sa už priraduje význam. Posunok oproti neanalyzovateľnému gestu je ďalej analyzovateľný na menšie prvky, časti a skladá sa z 3 základných komponentov posunku:

- tvar ruky – ako vyzerá ruka, ktorá vytvára, alebo ruky, ktoré vytvárajú. Dlaň môže byť otvorená, zovretá v päšť, prsty narovnané, zohnuté a pod.,
- umiestnenie posunku v priestore – kde sa posunok vytvára. Umiestnenie posunku môže byť pred telom, pri mieste krku, pri mieste brady, pri mieste nosa, pri mieste čela a pod.,
- pohyb ruky v priestore – aký je pohyb rukou alebo rukami v priestore. Môžeme rozlišovať pohyby prstov, zápästia, smerovanie posunkov – zhora nadol, zdola nahor, nabok od seba a k sebe, krúživé pohyby a pod.

V minulosti sa posunkový jazyk považoval za pantomímu, za jazyk gest, dodnes sa nepresne uvádza, že posunok posunkového jazyka je gesto.

Veta „*Komunikujúci z rôznych oblastí Slovenska sa tak nemusia dohovoriť*“ – s ňou nesúhlasím. Vieme dobre, že posunkový jazyk je jazykom prelingválne nepočujúcich. A žeby sa medzi sebou nedohovorili? Nepočujúci sa vždy dohovoria, aj keď používajú svoje dialekty, varianty jazyka. Musíme si uvedomiť, z akého prostredia pochádzajú nepočujúci, aké majú vzdelanie a pod., od toho závisí posunková zásoba nepočujúcich.

Ďalšia veta „*Problémom sú podľa nej aj gestá, ktoré pomenávajú nové významy*“ – tejto vete azda dobre nerozumím. Vieme dobre, každý jazyk sa vyvíja a mení, vyvíja sa a mení i slovná zásoba každého národa. Platí to i pre posunkový jazyk, ktorý potrebuje nové posunky – nové významy. Najprv si nepočujúci na základe nových slov hovoreného jazyka vytvoria nové posunky rovnakého významu. Stane sa, že vytvoria na jeden význam aj 3 posunky. Potom keď sa medzi sebou stretnú a používajú pri tom význame iné posunky, medzi sebou sa dohodnú a vyberú si ten najlepší posunok. Je to prirodzený vývoj.

Veta „*Naopak, mnohé z nich sa posunkami zatiaľ nedajú vyjadriť vôbec*“ – s ňou absolútne nesúhlasím. Musíme si uvedomiť, že väčšina špeciálnych pedagógov a tlmočníkov používa posunkovanú slovenčinu. Posunkovaná slovenčina je umelý jazykový systém vytvorený počujúcimi, ktorým sa snažia s nepočujúcimi dohovoriť. Je závislá na hovorenom jazyku, v tomto prípade na slovenčine, keď sa ku každému slovenskému slovu priraduje posunok. Zjednodušene môžeme povedať, že posunkovaná slovenčina prijíma gramatiku slovenčiny a len si požičiava posunky zo slovníka slovenského posunkového jazyka. Keď ku slovenskému jazyku neexistuje posunok - ekvivalent, už sa naznačuje, že posunková zásoba slovenského posunkového jazyka je chudobná, je to absolútny nezmysel!!! Nepočujúci medzi sebou komunikujú slovenským posunkovým jazykom, ktorý má svoju posunkovú zásobu a svoju gramatiku, ktorá je nezávislá od hovoreného jazyka, čiže od slovenčiny. To znamená, v slovenskom posunkovom jazyku pri slovenských slovách môže vyjadriť všetko, ale ináč.

„*Kodifikácia, ktorá by stanovila predpísanú a záväznú podobu jazyka, by tieto problémy odstránila*“ – s touto vetou nesúhlasím. Je to hrubý zásah do jazyka všeobecne. V žiadnom jazyku sa nerozhoduje, či tieto slová/posunky sú správne a tieto nie. Je to nezmysel. Vieme, že človek sa niekedy stretáva s takým názorom, že rôznorodosť slovenského posunkového jazyka je jej vlastnosť negatívna, že posunkový jazyk by mal byť jednotný, aby sa mohol pekne používať v školských inštitúciách, aby ho používali nepočujúci všade rovnako. Ale myslím, že z lingvistického pohľadu je to strašný omyl. K tým úplne najzákladnejším vlastnostiam jazyka patrí rôznorodosť. Iné posunky používajú jednotlivé generácie, profesie i pohlavia.

„*Nepočujúcich učia posunkovej reči tlmočníci, ktorí vychádzajú zväčša z vydaných slovníkoch.*“ – znie to tak, že nepočujúci akože nemajú svoj vlastný jazyk, a že nepočujúcich sa ich učia. Otázka: Od koho sa naučili posunkovať tlmočníci? Jedine od nepočujúcich rodičov. Máme nepočujúcich lektorov, ktorí učia počujúcich (www.myslim.sk). Nepočujúci používajú slovníky vtedy, keď si potrebujú pre istotu overiť

správnosť posunku. Platí to pre Slováka, keď sa pozrú do Krátkeho slovníka slovenského jazyka. Keby to bola pravda, že tlmočníci učia zväčša z vydaných slovníkov, tak potom to znamená, že nemajú dobre znalosti jazyka, významy posunkov a ich gramatiku alebo neovládajú metodiku výučby.

„Je preto potrebné vyškoliť nových tlmočníkov.“ – tlmočníci alebo lektori? Nie každý tlmočník je vhodným lektorom. Musí mať základné lingvistické vzdelanie. Už v občianskom združení Myslím – centrum kultúry Nepočujúcich prebieha intenzívny kurz pre budúcich lektorov slovenského posunkového jazyka. Vyškoľuje ich nepočujúci lektor so znalosťou teórie posunkového jazyka.

„Tlmočníci si preto budú môcť pomôcť len metodikami, ktoré boli pri kodifikácii použité v zahraničí.“ – môžu sa tomu venovať tlmočníci, ktoré nemajú lingvistické a lexikografické vzdelanie? Nezmysel!

Na záver by som povedal, že je potrebné kodifikovať, presnejšie novelizovať zákon, čiže zákon potrebuje úpravu, aby slovenský posunkový jazyk bol plnohodnotným komunikačným systémom prelingválne nepočujúcich a uznali ho ako status jazyka. A aby sa ho mohol používať pri komunikácii a pri tlmočení na viacerých miestach. Zároveň aby štát alebo vysoké školy mohli participovať na založení vysokoškolského odboru zameraný na posunkový jazyk.

S úctou

Roman Vojtechovský